

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Avdelning 30

DOM
2016-01-15
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
18328-15

1

SÖKANDE

Dahl Sverige AB, 556287-0229

Ombud:

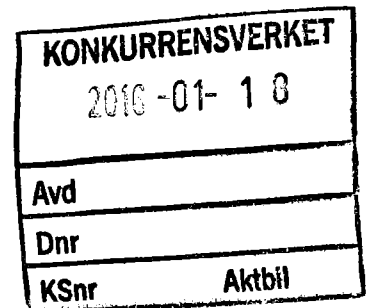
Martin Göransson
Mikael Rendahl
Prosent AB
Kungsgatan 13 B
352 31 Växjö

MOTPART

Husbyggnadsvaror HBV Förening, 702000-9226
Box 5199
121 18 Stockholm

SAKEN

Ansökan om överprövning av offentlig upphandling

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten bifaller ansökan och förordnar att upphandlingen ska göras om.

Dok.Id 654047

Postadress

115 76 Stockholm

Besöksadress

Tegeluddsvägen 1

Telefon

08-561 680 00

E-post:

forvaltningsrattenistockholm@dom.se

Telefax

08-561 680 01

Expeditionstid

måndag – fredag

08:00-16:30

YRKANDEN M.M.

Husbyggnadsvaror HBV Förening (HBV) genomför en upphandling avseende ramavtal för rörmaterial (Dnr. 15-104) enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU. Upphandlingen genomförs som ett öppet förfarande och med ekonomiskt mest fördelaktiga anbud som utvärderingsmodell. I tilldelningsbeslut den 17 augusti 2015 har HBV beslutat att anta tre leverantörer i följande ordning: 1. Ahlsell Sverige AB (Ahlsell), 2. Dahl Sverige AB (Dahl) och 3. Onninen AB.

Dahl yrkar att upphandlingen ska rättas på så sätt att Dahls samtliga offererade alternativa produkter vid en ny utvärdering ska anses vara likvärdiga efterfrågade produkter och därmed inte ges några belastningspriser. HBV har brutit mot LOU genom att vidta rättelse som sträcker sig utöver förvaltningsrättens dom i mål nr. 9812-15. Domen föranleder inte grund för HBV att ompröva sitt ställningstagande angående Dahls alternativa produkter. Om HBV anses ha haft rätt att göra en striktare bedömning av Dahls likvärdiga produkter, ska även Ahlsells alternativa produkter ges belastningspriser. HBV har brutit mot likabehandlings- och icke-diskrimineringsprincipen genom att endast ge Dahls alternativa produkter belastningspriser, men inte Ahlsells produkter, trots att avvikelserna från efterfrågade produkter är likvärdiga. HBV har också i strid med 9 kap. 8 § LOU självmant kompletterat Ahlsells anbud för alternativa badrumspaket, istället för att ge Ahlsell ett belastningspris. HBV har även gynnat Ahlsell och missgynnat Dahl genom att, i strid med 6 kap. 4 § LOU, i stor utsträckning hänvisa till Ahlsells varumärken i förfrågningsunderlaget, vilket endast får göras i undantagsfall. HBV har inte visat att det varit nödvändigt att hänvisa till Ahlsells produkter i förfrågningsunderlaget. Om Dahls produkter inte hade getts belastningspriser har Dahl offererat det mest ekonomiskt fördelaktiga anbudet. Dahl har därför lidit skada.

HBV anser att ansökan om överprövning ska avslås och anför i huvudsak följande. HBV har inte brutit mot någon bestämmelse i LOU eller mot någon av de unionsrättsliga principerna. Utvärderingen har skett helt enligt förfrågningsunderlaget. Dahl har inte heller lidit skada av eventuella brister eftersom den nya utvärderingen har gjorts enligt förvaltningsrättens dom i mål nr. 9812-15 och Dahl inte placerar sig på högre plats i rangordningen än tidigare.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

De grundläggande principer som ska efterlevas vid all offentlig upphandling är principerna om icke-diskriminering, likabehandling, transparens (öppenhet och förutsebarhet), proportionalitet och ömsesidigt erkännande.

Prövningen i förvaltningsrätten utgör en kontroll av om det på grundval av vad sökanden har framfört i målet finns anledning att vidta sådana åtgärder som anges i 16 kap. 6 § LOU. Om den upphandlande myndigheten har brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts.

Dahl har i sin ansökan om överprövning åberopat såväl brister vid utvärderingen av anbuden som brister i förfrågningsunderlaget. Förvaltningsrätten prövar därför först invändningarna beträffande förfrågningsunderlaget, som hänför sig till det konkurrensuppsökande skedet. (jfr. RÅ 2005 ref. 47, HFD 2013 ref. 5 och RÅ 2008 not. 26)

Förfrågningsunderlaget

De tekniska specifikationerna får inte innehålla uppgifter om ursprung, tillverkning eller särskilt framställningssätt eller hänvisningar till varumärke, patent, typ, ursprung eller tillverkning, om detta leder till att vissa företag gynnas eller missgynnas. Sådana uppgifter och hänvisningar får dock förekomma i specifikationerna, om det annars inte är möjligt att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat och begripligt. En sådan uppgift eller hänvisning skall följas av orden "eller likvärdigt". (6 kap. 4 § LOU)

Dahl gör gällande att HBV inte har visat att det varit nödvändigt att i förfrågningsunderlaget hänvisa till varumärken och produkter från Ahlsells produktsortiment. En hänvisning till ett varumärke får endast göras i undantagsfall. Dahl anser att de missgynnats eftersom de tvingats lämna 91 stycken fler alternativa produkter än Ahlsell. Den omständigheten att HBV även har hänvisat till några produkter ur Dahls och Onninens VVS-kataloger anser Dahl saknar relevans. Dahl hänvisar till Kammarrättens i Stockholm dom i mål nr. 5037-12 och Kammarrättens i Sundsvall dom i mål nr. 1388-12.

HBV invänder att de i huvudsak har använt försäljningsstatistik samt Dahls och Onninens VVS-kataloger som hjälpmedel för att sätta samman prisbilagorna till förfrågningsunderlaget. HBV har efterfrågat sammanlagt 786 produkter. Ahlsell har använt alternativa produkter på 45 produkter och Dahl på 136 produkter. Detta beror enligt HBV på att vissa av Ahlsells egna produkter "A-Collection" faktiskt avropas och är signifikanta i försäljningsstatistiken. HBV har säkerställt att produkterna uppfyller branschstandard genom att ange att RSK-nr ska finnas. HBV har efterfrågat produkter från alla nuvarande tre leverantörer för att inte gynna någon

leverantör. Ahlsell har behövt använda alternativa produkter för de efterfrågade produkter som hämtats ur Dahls VVS-katalog.

Förvaltningsrätten konstaterar att HBV i förfrågningsunderlaget inte har gjort någon egen beskrivning av produkterna som efterfrågas eller angett några egna tekniska specifikationer, utan HBV har generellt hänvisat till specifika produkters RSK-nr från vissa varumärken som finns i de nuvarande leverantörernas sortiment.

Genom att i förfrågningsunderlaget efterfråga specifika produkter av vissa varumärken, har HBV gjort en sådan hänvisning som regleras i 6 kap. 4 § LOU. Hänvisningar till vissa varumärken innebär i stort sett alltid att vissa företag gynnas och andra missgynnas (jfr. Kamrarrättens i Göteborg dom i mål nr. 2193-10). Enligt förfrågningsunderlaget godtas likvärdiga produkter, och om en offererad produkt inte anses vara likvärdig ges ett belastningspris på produkten.

Redan av ordalydelsen i 6 kap. 4 § LOU framgår att det endast är tillåtet att hänvisa till varumärken i undantagssituationer. I förarbetena anges att situationer som avses är då en upphandlande myndighet inte klarar att beskriva föremålet för upphandlingen i så generella termer att förfrågningsunderlaget skulle tjäna något praktiskt syfte. (jfr. prop. 2006/07:128 s. 193 f.) Syftet med att tillåta hänvisningar i undantagssituationer är således inte att den upphandlande myndigheten ska slippa beskriva föremålet för upphandlingen, utan i stället att underlätta för leverantörerna att förstå vad som efterfrågas. Det ska i princip vara objektivt omöjligt att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat eller begripligt, för att en hänvisning till ett visst varumärke ska vara tillåten.

Fråga är om det i förevarande fall har varit objektivt omöjligt för HBV att beskriva föremålen för upphandlingen tillräckligt preciserat och begripligt utan hänvisning till produkter med specifika varumärken.

HBV har anfört att de använt försäljningsstatistik samt Dahls och Onninens VVS-kataloger för att sätta ihop prisbilagorna. Dessutom uppger HBV att Ahlsells egna produkter "A-Collection" avropas och är signifikanta i försäljningsstatistiken. HBV har dock inte angett varför, eller ens påstått att, det inte varit möjligt att beskriva föremålen för upphandlingen tillräckligt preciserat och begripligt utan hänvisning till specifika varumärken. Det är därmed inte visat att det är fråga om en sådan undantagssituation där det är tillåtet med hänvisning till varumärken. Mot denna bakgrund finner förvaltningsrätten att HBV, genom att i upphandlingens förfrågningsunderlag efterfråga produkter med specifika varumärken, har agerat i strid med 6 kap. 4 § LOU. Den omständigheten att HBV även har hänvisat till vissa produkter ur Dahls sortiment förändrar inte denna bedömning.

Förvaltningsrätten konstaterar även, i likhet med Dahl, att HBV i förfrågningsunderlaget varken har angett de tekniska specifikationerna som de efterfrågade produkterna förväntas uppfylla, eller vilken funktion och prestanda produkterna ska ha. Förfrågningsunderlaget är därför enligt förvaltningsrättens mening så otydligt utformat att det inte är möjligt för Dahl och andra potentiella leverantörer att avgöra vad HBV tillmäter betydelse i upphandlingen vid utvärderingen av alternativa produkter. Detta inverkar negativt på potentiella leverantörers möjlighet att lämna ett konkurrenskraftigt anbud med likvärdiga produkter i upphandlingen i strid med transparensprincipen.

Skada och val av åtgärd

De ovan konstaterade bristerna i förfrågningsunderlaget i form av hänvisning till varumärken i strid med 6 kap. 4 § LOU, och underlåtelse att närmare precisera de tekniska specifikationer som de efterfrågade produkterna förväntas uppfylla, är hänförliga till det konkurrensuppsökande skedet.

Skaderekvisitet är i dessa fall förhållandevis lågt ställt. Det är i den situationen tillräckligt att den klagande leverantören kan övertyga domstolen om att felet har påverkat det sätt på vilket leverantören har utformat anbudet och att leverantören, om felet inte förelåg, hade kunnat lämna ett mer konkurrenskraftigt anbud.

Dahl har anfört att hänvisningen till specifika varumärken haft stor inverkan på deras möjligheter att lämna ett konkurrenskraftigt anbud, eftersom det räcker med belastningspriser på ett fåtal produkter för att rangordningen ska ändras.

Förvaltningsrätten konstaterar att Dahl har placerats på andra plats vid utvärderingen. HBV har för ett antal produkter, bland annat handdukstork och WC-stol, bedömt att Dahls offererade alternativa produkter inte varit likvärdiga och därmed påfört belastningspriser. Bolaget har enligt förvaltningsrätten visat att det i vart fall riskerat att lida skada pga. hänvisningen till varumärken i förfrågningsunderlaget och underlåtenheten att precisera de tekniska specifikationerna som produkterna förväntas uppfylla. Eftersom felet är hänförliga till det konkurrensuppsökande skedet ska upphandlingen göras om.

Vid denna utgång saknas skäl för förvaltningsrätten att ta ställning till Dahls invändningar angående dels HBV:s möjligheter att vidta rättelser

med anledning av förvaltningsrättens tidigare dom och dels anförda
brister i samband med utvärderingen av anbudet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta avgörande kan överklagas. Information om hur man överklagar finns i
bilaga (DV 3109/1A LOU).

Haike Degenkolbe
Rådman

Charlotte Wallberg har föredragit målet.

SVERIGES DOMSTOLAR

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Stockholm. **Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.**

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt:

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.

1. The first part of the document discusses the importance of maintaining accurate records of all transactions. It emphasizes that this is crucial for ensuring the integrity of the financial statements and for providing a clear audit trail.

2. The second part of the document outlines the various methods used to collect and analyze data. It includes a detailed description of the sampling process and the statistical techniques employed to ensure the reliability of the results.

3. The third part of the document presents the findings of the study. It shows that there is a significant correlation between the variables being studied, and it provides a clear explanation of the reasons behind this relationship.

4. The final part of the document offers conclusions and recommendations based on the findings. It suggests that further research is needed in certain areas and provides practical advice for improving the accuracy of the data collection process.